

Pedersborg voldsted

Peders Thorstensøn's privatborg fra midten af 1100-tallet

Den næsten 300 meter lange, 4 meter høje og indtil 20 meter brede vold, som du her står ved foden af, udgør den vestlige og nordre halvdel af en mægtig halvkredsvold fra tidlig middelalder.

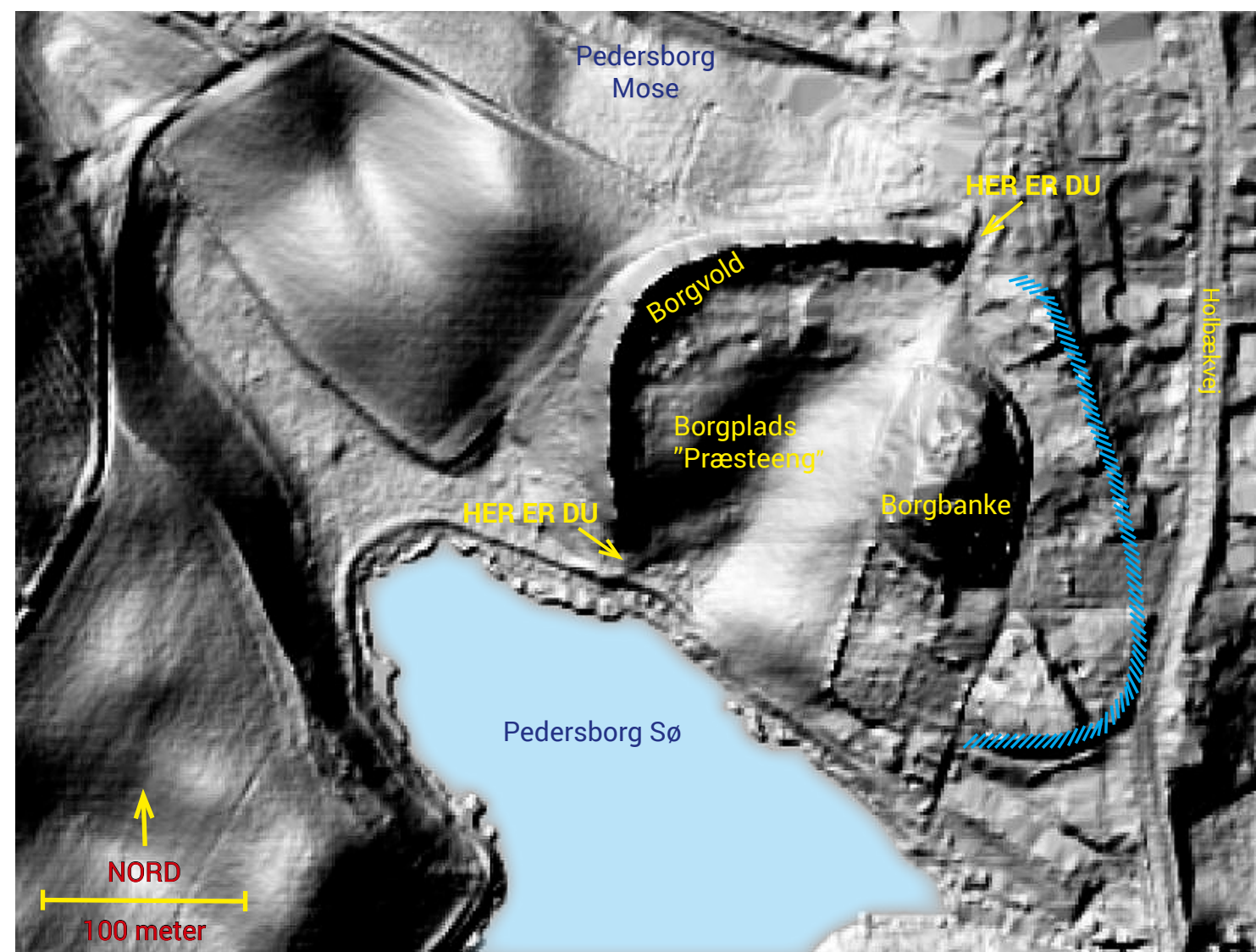
I 1100-tallet omsluttede volden et areal på 3.6 hektar. Her i nordenden af Pedersborg Sø anlagde Peder Thorstenson, svigersøn til den yderst magtfulde Skjalm Hvide, en privatborg "Pedersborg" på toppen af den naturlige bakke. Fra borgen fik området sit navn. Nutidens "Præsteeng" - det flade område mellem bakken og Pedersborg Sø - var også omsluttet af halvkredsvolden. Her har også ligget bygninger. Nu ligger Pedersborg Kirke alene på bakken.

For at opføre volden afgravede man store jordmasser fra bak-

ken, som nu står med terrasseformede trin. Halvkredsvoldens østlige del ses ikke længere, da senere bebyggelse og veje har ændret området.

Selv om der har været gennemført flere arkæologiske undersøgelser på området, ved vi endnu ikke meget om bygningerne på banken. Udgravningerne har dog vist, at borgens hovedbygning med en 25 meter lang kampestenmur oprindeligt lå på toppen - og lidt lavere mod nord er der fundet murværker efter en lille rundkirke. Se mere herom på skiltet ved ruinen på kirkegården.

Sidst i 1100-tallet sker der en modernisering af borgen. En 40 x 10 meter stor teglstensbolig i to rum opføres på "Præsteengen" indenfor volden og på et afrettet plateau indenfor voldens

Omgivet af Pedersborg og Sorø Sø mod syd, Tuelsø mod øst og lave moseområder mod vest og nord lå borgen på Pedersborg velvalgt og naturligt beskyttet. På ovenstående moderne laserscanning af jordoverfladen ses den tilbageværende del af halvkredsvolden og den afgravede borgbanke tydeligt. Volden øst for borgbanken (markeret med blå streg) er nu forsvundet på grund af senere bebyggelse og veje.

Kort: COWI/ Kulturstyrelsen ©

Fra søen og volden mod sydvest fornemmes det store areal med Præsteengen og borgbanken - som halvkredsvolden omslutter tydeligt. Foto: KulturKonsulenten ©

sydøstre side opføres en række driftsbygninger til den nye avlsgård. Den sydlige vold blev også erstattet med en ringmur.

Pedersborg repræsenterer en af de få og tidligste privatborge vi kender fra middelalderen. Anlæggelsen kan ses i forbindelse med de urolige tider og interne magtkampe inden Valdemar den Store blev enekonge i 1157. Opførelse og bibeholdelse af

borgen har givetvis krævet kongens tilladelse og netop her indtager Hvide-slægtens gode forbindelser til magtens top en central plads.

Borgen fungerede dog kun i kort tid, og var måske slet ikke længere påkrævet, da stedet i 1205 overgik til Cisterciensermunkene i Sorø Kloster. Klosteret nedbrød forsvarsværkerne og benyttede stedet som ladegård.

Volden i oldtiden?

Det er nærliggende at forbinde halvkredsvolden med lignende volde fra især vikingetidens handelspladser ved Hedeby, Ribe, Århus, men ingen fund understøtter dette. Derimod har en kulstof-14 prøve overraskende dateret voldens ældste byggefase til yngste bronzealder 600 f. Kr. - så stedet rummer givetvis stadig overraskelser, som kun fremtidige udgravninger kan afsløre.

Pedersborg Fortification

In the twelfth century, Peder Thorstenson, son-in-law of the extremely powerful Skjalm Hvide, constructed a private castle "Pedersborg" on top of the natural hill where the church is situated today, and encircled it with a mighty semi-circular fortification. The western and northern part of the fortification that you stand close to here is still preserved, but the eastern part of the fortification has been removed through later settlement.

Originally the castle's main house had a small round church on top, but in the late twelfth century the building was moved down onto the flat area within the fortifications, where a large 40 x 10 m brick house was built, among other buildings.

Pedersborg is one of the few and earliest private castles we know from the Middle Ages. Its construction can be viewed against the background of the troubled times and internal power struggles before Valdemar the Great became the one king in 1157. The castle only functioned for a short time, and was perhaps no longer required as in 1205 the site was handed over to the Cistercian monks in Sorø Monastery.

Der Pedersborg Burgwall

In den Jahren um 1100 errichtete Peder Thorstenson - ein Schwiegersohn des äußerst machtvollen Skjalm Hvide - eine Privatburg, "Pedersborg", an der Spitze des natürlichen Hügels, auf dem die Kirche heute liegt, und zäunte sie mit einem enormen Halbkreiswall ein. Der westliche und nördliche Teil des Walls, an dem Sie sich befinden, ist weiterhin erhalten; in östliche Richtung wurde der Wall jedoch aufgrund späterer Bauten entfernt.

Ursprünglich lag das Hauptgebäude der Burg mit einer kleinen Rundkirche auf dem Hügel; am Ende der Jahre um 1100 zieht die Siedlung jedoch auf das flache Gelände innerhalb der Wälle um, wo u.a. ein 40 x 10 m großes Backsteinhaus errichtet wurde.

Pedersborg repräsentiert einige der wenigen und frühesten Privatburgen, die wir aus dem Mittelalter kennen. Ihre Errichtung ist im Zusammenhang mit den instabilen Zeiten und internen Machtkämpfen zu betrachten, bevor König Valdemar der Große 1157 Alleinherrscher wurde. Die Burg war nur für einen kurzen Zeitraum in Betrieb. Als sie 1205 an die Zisterziensermönche des Klosters in Sorø übergab, war sie vielleicht gar nicht mehr notwendig.

Se mere på www.fortidsmindeguide.dk

Pedersborg Kirke
Tlf. 57 83 05 34
www.pedersborg-kirke.dk